

Székelyország

«Székely-Udvarhely»

Csik, Háromszék, Marastorda, Torda-aranyos és Udvarhely-
vármegyék partoktól független, székely érdekű ujsága.

Előfizetési ára: egész évre 10 K, félévre 5 K,
negyedévre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdetési-
sekdijszabás szerint. Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyud-
varhelyi, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta
takarékpénztári csekk- és kliringszámla 10489. sz.

Erdély védelme.

IV.

„A jövő” című cikksorozatom befejezésekor abban a hitben voltam, hogy a vasutkérdésre kiterjeszkednem legalább e cikkekben nem kell. A „Csiki Lapok” f. évi 12-iki számának vezércikke azonban arra ösztönöz, hogy a vasut kérdésében tett javaslataim megújítva, azzal újból foglalkozzam.

A Csiki Lapok „A héjjasfalva — gyimesi határvonal” címen a vasut kérdésben hosszasan, a körülményekhez képest elég tárgyilagosan foglalkozik azzal az ideával, hogy a Székelyudvarhelyen zsákutcába futó segesvár — székelyudvarhelyi helyi-érdekű vasut végre a törvénykövetelményeihez képest Csikszere-dáig kiépíttessék és úgy a meg-levő, mint az ujonnan építendő vonalrészek vicinális jellegével ruháztassanak fel. Vagyis fővonalakká alakíttassanak át.

A cikkíróf alapos, tárgyilagos fejtegetéseért mindenestre dícséret és elismerés illeti, bár sajnosan meg kell állapítanunk azt, hogy hosszas fejtegetése dacára nem üt a szeg fejére, — s hogy az általa feltett pro-
pózió megvalósítása egymagában sem közgazdasági, sem finán-
ciális téren sok javulást nem eredményezne és hogy a ma-
gyarság nyilvánosan elhanyagolt helyzetén gyökeres javulást nem is szerezne.

Minden érdek, úgy a nyugati államok kereskedelmi érdeke, mint a magyar nemzet közös közgazdasági érdeke azt kívánja meg ugyanis, hogy Erdélyben

oly vasuthálózat létesíttessék, mely a határállomásokat a leg-rövidebb uton hozzá kapcsolatba az ország főbb kereskedelmi pontjával, tehát úgy Dél-
oroszországgal, a Feketetengerrel Magyarországgal, mint Buda-
pesttel és a Felső-Magyaror-
szággal is.

Fontos tehát az, hogy a há-
rom főirány egyaránt közel
hozassék a határszéli állomá-
sokkal, s azok között a Dél-
és Felső-Romániával legtökéle-
tesebb vonalat alkotó gyimesi
szorossal. Ezt a kívánságot azon-
ban csak egyharmadrészben
garantálhatja a csikszere-
dai építési az által, hogy Dél-Ma-
gyarországot hozza a legtermé-
zetesebb közelségbe a gyimesi
szorossal, míg Budapest és Felső-
Magyarország főbb termelő és
kereskedelmi pontjai ezután is
távol maradnának. Hiszen a Bu-
dapest—Adjud közötti vonal
hosszát a mai 1030 km-ről
csupán 868 km-erre redukálnák.

„A jövő” című cikkemben
három vasutvonal megvalósítá-
sát proponáltam. Még pedig a
szatmárnémeti — kolozsvár —
szászrégen — gyergyószentmik-
lós — romániai vonalat, a kolozs-
vár — marosvásárhely — székely-
udvarhely — csikszere-
dai romániai vonalat és Székelyudvar-
hely illetve szentegyházassalva —
barót — brassói összekötő vo-
nalat.

E proponált három vonal
megvalósítása esetén ugyanis,
mert egyike a „Csiki Lapok”

propozíciójának megvalósítását
is jelenti, elérnénk azt, hogy a
gyimesi szoros nem csak Dél-
Magyarország kereskedelmi és
ipari pontjait hozná természet-
es közelségbe, hanem Buda-
pestet és a felső-magyarországi
kereskedelmi és ipari gócpont-
okat is, Szatmárnémetit, Kassát
Miskolczt s a többi. Sőt ezeken
keresztül Galiciát, a Poroszbi-
rodalmat, Franciaországot és a
többi nyugati fejlett kulturájú
államokat is.

Erdélyben a magyarságot
e vasutvonalak megvalósítása
nélkül a nemzetiségi küzdel-
mekben erőssé tenni nem lehet.
Ezen vasutvonalak megvalósi-
tása ugyanis a főt vázolt érde-
keken kívül azt is eredményezné,
hogy itt e bércecs hazában a
vonalak mentén az ipari élet
hamarosan lendülne fel, ami
pedig a magyarság gazdasági

erősödését jelenti. Amire tekin-
tettel népmentési célból bünös
könnyelműség e vonalak meg-
építését halasztani, amit az ál-
lam egyéb irányu kötelezettségei
sem indokolnak, hiszen a há-
rom vonal megvalósításának
maximális 40,000.000 koronát
tevő költsége az állam összes évi
kiadásának még egy és hattized
százalékát sem teszi, tehát mor-
zsafillérnek tekinthető és e mel-
lett oly beruházást jelentene,
amely már az első évben is
busás kamatot hozna.

Azt ugyanis, hogy e vasutak
jövedelmezők nem lennének, fel-
tételezni sem lehet, hiszen a nyu-
gati kulturálmok átmeneti for-
galmának lebonyolítása is busás
jövedelmet jelentene, de a jöve-
delmezőséget garantálja, „A jövő”
című cikkemben kifejtett az a
körülmeny is, hogy az ipar fel-
lendülése a nép jólétének foko-

Budvári álomkép.

Írta: Puskás Lajos.

(3. folytatás.)

Ősi hitünknek vége! Őseink hité-
nek, a Hadur tiszteletének ez utolsó
véghelye, ma romokká leszen. Rom
lesz a vár, nem marad itt kő kövön,
s mi, mint a Hadur utolsó rettent-
hetetlen harcosai, egytől-egyig el-
veszünk

Halálunk azonban nem lesz örök.
Porrészeinket telkapják a szelek s
viszik, viszik, belcviszik a többi
magyarok szívébe s ott élve tovább
századokon, ezredeken át fogják ta-
nitani az unokákat, hogy szeressék
ezt a hazát, s az új Isten mellett
szeressék meg, tiszteljék a magyarok
régii Istenét, aki e hazának sok ma-
gyar vérről áztatott rögös földjét,
örök lakhelyül nekünk megszerezte.

Mi elszállunk szerte e hazában,
elszállunk, hogy lelkesítsük a késő
utókort, de ezek a néma kövek, ezek
sem maradnak itt soká.

Jön idő majd, amikor ellensége
lesz a magyar a magyarnak, jön idő
amikor a magyar nemcsak a régi
Istenét felejté el, hanem mibe sem
veszi az újat sem.

Jön idő, amikor az ember elfeledt-
kezik az emberi méltóságról, a gyön-
gét elnyomni igyekszik.

Jön idő, amikor az elnyomottak fel-
láznak elnyomóik ellen, hogy ki-
vívják szent jogukat, de az örök
átok, a magyar pártoskodás a szol-
gaságot fogja csak eredményezni.

Amikor az eljő, ezek a kövek in-
nen lejutnak a völgybe, s ott men-
helyet adnak az elnyomóknak s e
kövek között szenvedve fogja meg-
tanulni a késő kor gyermeke, hogy
a botor pártoskodás csak szenved-
ésbe hajt.

Mint mi, tehát e kövek is tanítani
fognak. Tanítani fogják a késő kort
arra, hogy a magyar testvére a ma-
gyarnak; hogy a magyar csak akkor
lesz nagy, akkor lehet szabad, ha
egy eszméért küzdve, egy uton halad.

zását, az pedig első perctől is a közvetített adók emelkedését eredményezi.

Ezeket a vasutvonalakat nemzeti szempontból is meg kell valósítani és pedig inkább ma, mint holnap. E vonalak megvalósítását az erdélyi magyarság joggal és a legnagyobb határozottsággal követelheti, mert az eddigi vasutvonalak csak a magyarság gyengítésére és a nemzetiségek erősítésére valósítottak meg.

Erdélyben van 1468 kilométer hosszú állami és 1969 kilométer helyi érdekű vasút és amíg a nemzetiségi vidékeken a vasutvonal hossza 2795 kilométert teszen ki, addig a magyar vidékek vasutvonalainak hossza csupán 642 kilométert teszen ki.

Ez pedig azt jelenti, hogy az állam a nemzetiségek javára megépített teljesen államköltségen 1057 kilométer vasutat és milliókkal járult hozzá 1738 kilométer hosszú nemzetiségi érdekeket szolgáló és nemzetiségeket boldogító helyi érdekű vasutvonal építéséhez.

Jelenti továbbá azt is, hogy amíg a nemzetiségek javára óriási áldozatokat hozott, addig a magyarság érdekében, csupán 411 kilométer állami vonalat volt képes megépíteni és csak 231 kilométer helyi érdekű vasút építését segíyezni.

A Csiki Lapok vezércikkének íróját szívélyesen üdvözlöm, de

Mind lelkesebben, hűvel emelkedett hangon zugtak füleinkbe a szavak s midőn elhangzottak, néma csendben figyeltünk mindnyájan. Hallgatásunk azonban nem a lehangoltság, nem a félelem csendessége volt, hiszen azok a szavak a lelkesülés tüzeit szították kebleinkben; valósággal forrott bensőnk s én éreztem, hogy mondanom kell valamit, beszélnem kell a néphez, meg kell ragadnom azt a percet, amelyet visszahozni többé nem lehet.

Majd önkéntelenül, benső sugallatomat követve, szóra nyíltak ajkaim. Hangom előbb lassu, rezgő volt, a nagy pillanatok súlyát érezve, alig bírtam uralkodni magamon. Végre urává lettem a helyzetnek s dörgő hangon, mintha szavam az orkán bösz hangját akarná tulharsogni, magamból egész kikelve tettem hitvallást azon határozott szándékomról, hogy ősi hitem cserbe nem hagyom.

— Jöjjön reám — mondtam — a halál, a szenvedés minden nagy keserve, zuzzódjon szét bár testem roncsos tömkeleggé, — s bár érzem, mikép a titán minden hatalmas

amikor azt eszem arra kérem a megindított mozgalmát jövőre is folytassa, s folytassa úgy, hogy az az egész Székelyföld érdekeit szolgálja. Eredményt ugyanis csak akkor érhetünk el, ha az erdélyi magyarság minden sajtó organuma, minden egyesülete és minden egyede odakiállítja sorsunk földi intézőjének a fülébe, hogy a magyarság érdekeit tovább is cserben hagyni nem szabad.

Támadják-e a székelyt?

(Levél Péterfy Tamás testvéremhez!)

Kedves Testvér! Mindig lelki örömmel olvasom fajunk szeretével átitatott soraidat. Őszinték, Távol a hízegés, legyezgetés, a népbárát játszás, mutatása azoktól. Aki pedig őszinte, az a hibákra is reá kell mutasson. Így tettél te is. Jól tettél.

Tagadhatatlan, hogy székely fajunknak sok hibája van. Nagy fáknak nagy árnyékai. De ha dél-pont közel az árnyékok kisebbednek. Sajnos székely népünk egére. Ha fel is jött a hajnal sugar, nehezen halad a délpont felé!

Hogy aztán ebben a nép-e a hibás, vagy azok a vezető Jozsuék, kik a napot megállították, erről a kérdésről részletesebb cikksorozatban lesz szándékom szerkesztő barátunk* engedelmével elmélkedni.

* A székely-kérdés egyik legalaposabb ismerőjétől, Őrmösi unitár lelkes barátunktól, példátadó tevékenységére a „Székelyország” többször hivatkozott, szíves készséggel hozunk közleményeket és vártuk is, hogy hazafias törekvéseinket támogassa.

Szerk.

sem fogja megfordítani a végzetet én kitartok, küzdök, felveszem a harcot, a lehetetlenséggel is, s vagy diadalt fogok kicsikarni őseim hitének, vagy azzal együtt én is megszünök.

— Nem kérdem — szoltam a várnéphez — követtek-e engem mind, mind lelkesen. Nem akarok senkit erővel magamhoz, ügyemhez láncolni, de azt mondom, hogy én ősi hitünk védelmére szent esküt teszek, s aki követ, aki velem szintén esküszik, attól felétlen vak engedelmességet követelek.

Nehéz lesz a küzdelem, tudom. A halál minden kínzó eszközével leselkedik reánk. De érjen bármiféle kín, pusztuljak, vesszek el bármi sors alatt, engem az elmúlás borzasztó tudata nem csüggeszt, nem aggaszt.

— Esküszöm reád, magyarok Istene! Hogy azt a hitet, melyben nevedtem, őseimnek hozzád való hitét én cserbe nem hagyom. Jöjjön reám a vész, a kín minden válogott faja, tisztelettedtől én elnem tántorodom. Küzdök minden ellen utolsó csepp vérig, harcolok kitartóan a végélegetig. S ha meg nem tartanám,

Most csak az általam felvett s a „Székelyország” közelebből megjelent számában (12. sz.) „A hussertés tenyésztéséről Erdélyben” c. cikkedre van egy pár észrevétel.

A hussertés tenyésztése szépen nekiindult, illetve be volt vezetve Erdélyben a székelyek között. A miniszteri kirendeltség vezetője: Koós Mihály tanácsos és a sertés-tenyésztés terén hazánkban szak tekintéllyel bíró enesei Dorner Béla, akkor kirendeltségi megbízott, 60 darab valódi yorkshiri kocát és kant hozattak Angolországból Gyönyörű példányok voltak. 10 drbot nagy nehezen el tudtam helyezni községünkben is.

Megindult szépen a tenyésztés De belebeszéltek a székeiybe, hogy nem erre az éghajlatra való; a hideget nem bírja, nem lesz zsírja stb. Hát egy pár évig csak ment, de aztán a fajtisztító tenyésztésével felhagytak. Mihez nagyban hozzájárult az a jellemző eset, hogy midőn a tejszövetkezet tulajdonát képező gyönyörű yorkshiri kant — melyet az obrátsai uradalomnak adtunk el 360 koronáért — apa-állat vizsgára előhajtották, az igen tisztelt bizottság, mint e vidékre alkalmatlant lebecsinyelte, lemosolyogta, hogy hajtásuk el, hogy ne is lássák.

Én és egy székely kisgazdatársam kitartottunk a múlt évig a yorkshiri tisztavérű tenyésztése mellett s teljesen igazat adok az általam felhozott adatoknak. Sőt még abban az állításban is kételkedem, hogy a yorkshiri nem adna kellő zsírmennyiséget, akár makkon, akár kukoricán hizlalva!

Enesei Dorner Béla a sertés-tenyésztésről írott kis füzetében („Uránia” felolvasások sorozata 166. sz.) a következő értékes átlagos számítást tesz: Egy magyar koca megér —

mondjuk — 100 koronát, ellik 6 malacot, a melyeket el lehet adni választott (azaz 6-7 hetes) korukban darabonként 10 koronáért, így egy malacos koca alatt van (0-70 korona értékű állat, a kocával együtt — 170 korona pénzérték.

Egy angol koca megér 200 koronát. Ellik átlagban 12 malacot, a melyeket el lehet adni 6-7 hetes korukban drbként legkevesebb 20 koronáért, az 240 korona. Van tehát egy fészékben — 440 korona érték.

Annyi haszna volt nálunk az angol tenyésztésnek hogy a sertésállományt, keresztezés által, átjavította. Igen szép és értékes állománya volt községünknek, a múlt években dult sertésveszég.

A tejszövetkezet részére is vettünk volt 18-20 drb 3 hónapos yorkshiri süldőt 4-5 hónapi tartás-után levágásra alkalmasak voltak. De nincs piacunk testvér! Udvarhely piac, a szélsőségek netovábbja! Ettől eltekintve, ismerd be, el vagyunk zárva megiehetősen mindentől, csak a széltől és levegőtől nem!

Kik támadják hát a székelyt? Azok a vizes politikusok és nemzetgazdászok, akik a jó célzattal indult mozgalmakat lebecsmérik. Szóval mentik a székelyt de a becsületes törekvéseknek tettel utját vágják. Én nem csodálkozom, nem irigylem a Vlád Aurélok tetteit, hanem bizonyos tisztelettel nézek reájok, mert ők már megértették, hogy hol és miben kell munkálni. De ha Te vagy én monduk ilyeneket, a szent hatóság, mely tisztelettel, lenevet. Miért? Mert ezt csak Te, meg én mondtam! Minden jó pedig csak felülről származhatik.

Áldja meg az Isten a Te székely lelket! Testvéri szeretettel köszönt Homoródszentpál, 1914. márc. 24.

Őrmösi József.

A székely nemzet fiaihoz.

Napbarnította gyergyói fiúk,
Rozskenyéren nőtt lőfőnökák,
Hordjatok mindig büszke öntudattal
Anyátok szőtt magyar ruhát!
Anyátok szöjjön szép fehér harisnyát,
Anyátok szöjjön gyapjúzokkát!
Fehér harisnya — barna zekében
Imádjátok a Hon Istent!

Napbarnította gyergyói fiúk,
Rozskenyéren nőtt lőfőnökák,
Idegenségek rongyaranyáért
Lene vessétek azt a ruhát!
Piros bokrétát kalapotokra,
Ajkatokon meg zengien a dal!
Hirdesse minden, mi bennetek él:
Magyarnak lenni vágy, diadal!

Napbarnította gyergyói fiúk,
Rozskenyéren nőtt lőfőnökák,
Járják ok büszkén a ringó mezőt,
Forgassátok a pengő kaszát!
Ne legyen nektek szégyen a munka,
Hadd pirosodjon tőle az arc,
Daliás ősök szép ivadéki,
Élet a munka, élet a harc!

Portik Andor

Kultur-élet Tordán. Székely festő-

— A „Székelyország” eredeti tudósítása. —

Torda, 1914. március hó.

Erdély városai közül Marosvásárhely után mindjárt Torda következik abban a tekintetben, hogy ipari és általában közgazdasági téren minden vonalon oly nagyarányú fejlődést, haladást és folytonos lendületet mutat, a melyre a többi erdélyi városok nem képesek. Csak a napokban nyílt meg a földgáz-üzem, a melyet Magyarországon elsőnek a tordai új szódagyár használ fel.

A torda topanfalva—abrudbányai vasut eddig a forgalomtól elzárt óriási területeket kapcsolt be Torda vérkeringésébe, és ezáltal a város élénksége és forgalma megváltozott.

Molt épül az az új cement- és üveg-gyár, a melyeket már ez év novemberében szintén földgázzal üzembe helyeznek.

Legközelebb megkezdik építését az új vasuti állomásépületnek, a mely a nagyarányú vasuti forgalom lebonyolítása végett immár halaszthatatlanul szükséges.

A közgazdasági fejlődéssel Tordán karöltve lendült és fejlődött s mindinkább nagyobb arányokat ölt a **kultúra** is.

A múlt évben nagy és impozáns országos ünnep keretében szentelte fel új Kultur-palotáját, a mely tulajdonképpen mint műemlék, a régi fejedelmi palota restaurált alakban. Ennek gyűjteményei és könyvtára napról-napra igen szépen gyarapodnak, s emeleti termében, mely egykor a fejedelmek trónterme volt, sűrűn tartanak ismeretterjesztő előadásokat, gazdag műsorú, nívós hangversenyeket és kiállításokat.

Legutóbb március 16-tól 22-ig hét napon át a Kulturház vezetősége ebben a palotában egy nagyszabású képképzőművészeti kiállítást rendezett. Nagy István székely festőművész kiváló, műbecsi festményeiből és szénrajzokból.

A festmények és szénrajzok méltán kiérdemelték a műértő nagyközönség légmeglebbebb elismerését s különösen a székely népéletből vett eredeti típus- és zsánerképek igen nagy hatást tettek a szemlélőre.

A képképzőművészeti kiállítás kapcsolatosan a Kulturház vezetősége esténként hét napon keresztül igen gazdag és nívós műsorú estélyeket rendezett, a melyeken a nagy és előkelő közönség zsúfolásig megtöltötte a termet.

Az estélyek legszebb erkölcsi és anyagi sikerrel jártak s céljuknak — az iparművészeti osztály alapja gyarapításának — nem is remélt szép eredménnyel feleltek meg.

Ez a szép siker első helyen a buzgó és lelkes védnőknél: Dr. Betegh Miklósné főispánné, Dr. Horváth Miklósné alispánné és Zilahy Sebestyén Andorné polgármesterné nagy és jelentős érdeme.

A rendezés sok fáradsággal járó nagy és körültekintő munkáját a rendezőség élén, a festőművész két lelkes s a magyar kultúráért minden vonalon buzgón dolgozó művészlelkű barátja: K. Pallós István és Lőrinczy Géza főgimnáziumi tanárok végezték.

művész halála.

— A „Székelyország” eredeti közlése. —

Budapest, 1914. március 21.

A székely nemzet gyászol. Múlt héten kiesett a festő ecset székelydobói Dobay Zsigmond kezéből. Korán, 26-ik életévében hagyta itt mindazokat, akik oly nagyon szerették és akiket ő szeretett. Már a múlt év őszén menekült a fővárosból nehéz betegségével a Keleti Kárpátok alá, a hegyek közé, suttogó lombos erdők alá, de előrehaladott tüdőbetegsége gyorsan végeztet vele. A napokban vitték át Gyulára, az alföldi tüdőbeteg szanatóriumába. Egy derék székely orvos vizsgálta meg az ifjú művészt, aztán szomorú édes anyjának megírta a keserű hírt. A fiatal művészt fölösleges lett volna bevinni a szanatóriumban, mert csak egy-két napja volt hátra. A gyulai kórház betegágyán, távol édes övétől, távol szerető barátaitól csendesen elaludott örökre Dobay Zsigmond és halálával ketté tört egy nagyreményekre hivatott igazi művészpálya.

Dobay Zsigmond Székelyudvarhelyen született. Iskoláit is ott végezte. A rajzolást már gyermek korában megkedvelte, mert erre volt benne isteni erő. 16 éves korában a „Baronfiitenyésztés” szaklapnak rajzolója. És ettől kezdve szakadatlan hódítás volt a pályája. Bekerült az Országos Magyar Gazdasági Egyesület hivatalos lapjához, a „Köztelek”-hez. Aztán föl hívták Budapestre. Az utolsó három esztendő egy erős tehetség diadalútja volt. Az Állatkert madarairól aquarell képeket festet Dobay-val, a nagy illusztrált lapok, a Vasárnapi Ujság. Új Idők, Az Élet és mások közlik, örömmel fogadják eredeti képeit. A Vasárnapi Ujságban megjelent első képét „A bivalpatkolást” több helyen láttam bekeretezve a falon.

A magyar mezőgazdasági szakirodalomnak legelső illusztrátora lett. Soha sem birt közönséges rajzoló lenni. Minden egyes képe művészalkotás. A „Patria” részvénytársaság gazdasági könyveinek lelket adott szép rajzaival. A Dobay neve egy művész fogalom lett a gazdasági szakírók között. Boldog volt, ak Dobay-képet kaphatott szakmunkájának kiadásához. És Zsiga birta, dolgozott, tanulmányozott, rettentő sokat festett és rajzolt.

Ha elfáradott az ifjú művész, akkor kedves virágai közé menekült. Az orchideákat kedvelte. Ezek a moha között, földnélkül élő ausztráliai szép virágok voltak a vigasztalói. Most is, mikor e sorokat írom, itt van előttem a fényképe. Kedves virágai közül csak a feje látszik. Öntözi permetezővel a csodaszép növényeket a mi drága Zsigánk.

Az összes lapok kegyelettel emlékeztek meg akkorán elhalt székely

művészről. Neki nem voltak ellenségei, őt mindenki szerette. A Budapesten lakó székelyek „Péterfy asztaltársasága” koszorút helyezett sírjára és mozgalmat indított, hogy rövid időn síremléket állíttson messze szaka. Itt testvérünk sírjához. (A művész síremlékére lapunk is elfogad adakozást és azt elküldi a társaság pénztárcsának: Papp Sándor Bpest VIII. Németh u. 25.) Dobay Zsigmond halála különösen a fővárosi művész körökben keltett igazi részvétet, hol a tehetséges ifjú művésznak számos tisztelője és csodálója van, köztük Hermann Ottó, az ősz ornitológus is.

Dobay Zsiga! Te már nem küzdesz a székely dicsőségért. Mi tovább dolgozunk, mert ezáltal is emlékedet tiszteljük. A te szorgalmas életed példaképpen marad meg közöttünk.

Legyen nyugalmad csendes!

Péterfy Tamás.

SZÉKELY GAZDA.

Tudományt a székely népnek!

(2. folytatás.)

Egyelőre sörörjünk a magunk ajtója előtt s ismerjük be, hogy maradiak vagyunk tudományban, gazdálkodásban. Még a „Műtrágyázási közlemények” f. évi 1-ső száma is így emlékezik meg rólunk Erdélyiekéről. A „Magyar Földmívelő” a múlt évi műtrágyázási pályázatról számol be: „Mindössze csak két válasz érkezett Erdélyből, ami szintén bizonyítja, hogy milyen hátravan ez az ország a gazdálkodás terén”.

Gáspár József ny. földmívelő iskolai igazgató pedig hosszú cikksorozatban ismerteti megyénk székely lakóinak gazdálkodási rendszerét, mely általánosságban szintén maradiságunkat igazolja be s itt ott szégyennel és pirulva olvassuk a tanulságos sorokat. Ha Szerkesztő urnak s a mi kedves olvasóinknak területekre nem leszek, következő cikkemben ismertetni fogom s ha lesznek benne százkasztikus sorok, szolgájanak tanulságul azoknak, akiket illet s bizonyítsák be, hogy megismerve a hibákat, szívesen térnek a haladás terére, amelyen a nyugat-európai nemzeteket nem tudtuk követni, melynek oka a székely nép speciális életében keresendő, melyben specifikus ravaszság nélkül, felfogós kettős ész nélkül teljesen megsemmisült volna — s ez a ravaszság — mint azt Rákosi Jenő mondta a Kemény Zsigmond lakomán — „egy államfenntartó tulajdonság volt, e nélkül a ravaszság nélkül a szászok és az oláhok, a törökök és a Leopoldianusok között nem tudott volna ekzisztálni — s szerintem se a ravaszság, a kettős élet okozta elmaradottságát s azért nem haladhat ma sem, mert a tulnyomó rész nemhogy papjának, tanítójának

vagy birájának, de saját magának sem hiszen s lehetőleg arra törekszik, hogy alázatos szóval, ajándékkal lekenyerezze fölébb valóját, illetve azokat, kikkel valamelyes ügyesbajos dolga akad. Avagy nem lehet-e hallani nemzetiségi vidéken működő székely származású atyáinkfiától azt, hogy: „Nem kinlődnám én a székelyeim között sokért, mert azok minden paragrafust félremagyaráznak s úgy akarnak eleget tenni azoknak, mint az egyszeri okos leány, ki a királynak köszönt is, nem is; vitt is ajándékot, nem is.”

Nem mondom, hogy az ilyen kétélű okoskodásnak a maga idejében hasznát nem vette a nép, de ma már szerintem küzdeni kell ennek fejlődése és fejlesztése ellen s tanítsuk véreinket nyíltságra, őszinteségre, de vigyázzunk, mert könnyen úgy járhatunk, mint a farizeus bírák Jézussal, midőn véleményadás végett a már kövezésre ítélt bűnös asszonyt elibe vitték s kérdésükre azt a választ kapták a Mestertől: „Aki nem bűnös közületek, az vesse rá az első követ”, mire a bírák lehorgasztott fővel, szégyen-szemre tovább állottak.

Ha őseink ravaszságát itt-ott érdemnek tartjuk, ne rösteljük bevalani azt, hogy e két észiség miatt meg is bűnhődte már a nép a multat s jövődőt, mert a mindenkor kormányok mostoha gyermeküknek tartották jó darabig, míg egy része — Gagyí Dénes író szerint — „hiteveszítetten magáévátette Bieberachnak élethölcsészét: ki ad többet! Szavazott a választáson arra, aki jobb ebédet, több bort és nagyobb summa pénzt fizetett. Szavazott nem meggyőződése szerint, hanem valami bolondos daczból. Hiszen ugyis mindegy! az ő sorsán úgy sem segít egyik se!”

Ebben azonban kellemesen csalódtunk, mert kormányunk belátva azt, hogy pusztulunk, veszünk, nemmes ellenfélle vált; megindítva, beállítva a székely-akciót, melynek révén apadnak a surlódási pontok s nő a bizalom a kormány és székely nép között s eljön még az az idő, hitem szerint, midőn népünk így sóhajt fel: „Hej, nem is gondoltuk, hogy az az állam olyan jó lehessen hozzánk, dacos fiaikhoz...”

Hosszadalmas lenne elősorolni miadazokat, miket a kirendeltség hazafias tisztviselői már eddig is tettek, hiszen egyik jobb a másiknál s mindannyia a boldogulhatás alaptényezője. A helyesen vezetett *Cazdakör* pld. felér egy kis gazdasági akadémiával, mert ennek a révén jut el minden kívánság a központhoz s ide tér vissza minden üdvös intézkedés, amit szemünk, szívünk kíván.

Ugy képzelem a Székelyföldet, mint ama mesebeli János pap országát, hol zsemle termett a fákon, tej folyt a patakokban s a sült malac csak úgy szaladgált késsel a hátában, s mégis vannak panaszlók? Igen bizony s köztük én is...

(Folyt. köv.)

(Buzaháza) P. Szentmártoni Bálint.

Rokkant- és nyugdíj-egylet a Székelyföldön.

(Saj. tud.) Ha végig tekintünk a „Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíjegylet“-nek mult évi jelentésén és zárószámadásán, mely a derék intézmény XXI-ik évéről ad teljes képet, örömmel állapíthatjuk meg, hogy a Székelyföld legtöbb vármegyéje szintén képviselve van ez áldásos egyesületben, melynek 1913. december 31-én 178,434 fizető tagja, 509 fiókja, 11 millió 40 ezer 65 K törzsvagyona, 763 ezer 674 K különalapja, s így összesen 11 millió és 803 ezer 739 K vagyona van.

Ez az egylet 1903. óta 2492 rokkant tag, 604 árva és számos özvegy segélyezésére 3 millió és 419 ezer 160 koronát fizetett ki rokkantsegélyek, neveltetési járulékok és végkielégítések címén. A külön segélyezési alapokból és alapítványokból az alapszabályszerű segélyre nem jogosult elhalt tagok özvegyeinek és árváinak támogatására 38 ezer 571 koronát fizetett ki.

Holvan még egy ehhez hasonló tevékenységű társadalmi intézmény Magyarországon? Ez példányképe lehet az összes egyesületeknek.

A Székelyföldön Háromszék- és Udvarhelyvármegye volt az első, ahol fiókpénztárak alakultak 1906-ban, tehát ezelőtt 8 évvel.

Ma már Csikvármegyében: Gyergyótölgyes (501), Gyimes (318), Szépvíz (482), Uzvölgy (491); Háromszékvármegyében: Barátos (397), Barót (360), Felsőcernáton (478), Homandó (132), Kovászna (490), Nagyborosnyó (259), Sepsiszentgyörgy (398); Marostordavármegyében: Marosvásárhely (178), Nyárádszereda (176), Szászrégen (461); Udvarhelyvármegyében: Lövéte (324), Olasztelek (352), Parajd (309), Székelykereszur (302), Székelyudvarhely (138), Szentkeresztbánya (323) is fiókpénztár székhelye a hatalmas egyesületnek.

Aki csak valamennyire számolni képes a jövő eshetőségeivel, az feltétlenül tagja lesz és így lassan, de biztosan halad az intézmény: „Mindnyájan egyért, egy mindnyájáért!” jelszavával a nagy, magasztos cél felé, hogy Magyarországon éhező család rongyokban tengődő koldus ne legyen.

Az egylet székhelye: Budapest, VIII. József-utca 23. sz. a. saját házában van s a „Székelyország“-ra való hivatkozással, levelező-lapon kifejezett ohajtásra is készséggel küld bővebb tájékoztatást az igazgatóság.

Minden évben hazafias lelkesedéssel emlékezünk meg a tettek mezején oly vitézül dolgozó intézményről. Azt szeretnénk, ha mindenki tagja, pártolója lenne. Hiszen a Székelyföldön mi lobogtattuk először diadalmas zászlóját és utá-

nunk, ami szavunkra sorakoztak ez emberbaráti eszme felkarolására.

Még csak Torda-aranyosvármegye hiányzik a székelyek közül. De remélhetőleg ott is zászlót bontanak. Hiszen ennél szebb, jobb ügyet alig lehet szolgálni. Tordán pedig számtalan vezetésre hivatott férfi van. Lássuk tehát az akciót!

A mi téli munkásságunk.

Gazdaköri, szövetkezeti beszámoló közgyűlések ideje van. Szerte az országban most folynak ezek. Számot adni a vezetőknek a végzett munkáról nemcsak kötelesség, de közérdek. Közérdekből tesszük meg mi is alábbi beszámolonkat; hogyha jó és helyes irányban történt munkásságunk, szolgáljon utmutatásul a követésre.

Új irányban terjesztettük ki munkásságunkat. Bevezettük az „Uránia“ rendszerű vetítő előadásokat. Javaslatunkra, Tejszövetkezetünk tagjai beleegyeztek, hogy 220 koronát fordíthattunk egy Simplex vetítőgép beszerzésére. 10 korona évi tagsági díjjal az Uránia Tud. Egyesület tagjai sorába beléptünk, honnan a vetítő üvegek sorozatát kapjuk kölcsön, 30 százalékos díjkedvezményvel. Egy sorozat bemutatása átlagosan 6–8 koronába került. E költségek részben való fedezésére, a Székelyföldi Miniszteri Kirendeltség kérésünkre volt szíves 60 korona összeget kiutalni, a melyért e helyen is hálás köszönetünket fejezzük ki — Drexler Béla min. titkár, kirendeltségi vezető és Székelyhidy Viktor gazd. felügyelő uraknak. A költségek többi részét a szövetkezet pénztára viselte.

A mennyiben a szövetkezetek — akár hitel-, fogyasztási-, vagy tejszövetkezet — anyagai ereje lehetővé teszi, arra kellene törekedjenek mindenütt, hogy ne csak vásárlási stb. jutalékot fizessenek, hanem ilyennemű jótékony és hasznos célokra minden évben bizonyos összeget okvetlenül áldozzanak. Ez a tagok összességének nem mindig és mindenütt kedves, de célszerű erre reá szoktatni és nevelni székely népünket!

Novembertől március 15-ig a következő sorozatokat mutattuk be:

1. A kurucok (104 kép), 2. A honfoglalás (64 kép), 3. Budapestiől — Belgrádig (66 kép), 4. Magas-Tátra és környéke (54 kép), 5. Egyiptom (52 kép), 6. A sertésenyésztés (55 kép), 7. Kivándorlók az Egyesült Államokban (57 kép), 9. Ezredév (103 kép), 10. Szabadságharcunk 1848-49-ben (59 kép), 11. Toldi (42 kép), 12. Balaton vidéke és Dunántul (44 kép).

E két utóbbi sorozat, a vármegyei népnevelési egylet tulajdona, melynek ideköltcsönözéséért, e helyen mondunk köszönetet az egylet igen tisztelt vezetőségének.

Megjegyezzük, hogy a miként a szomszédos négy községgel, együvé tartozók vagyunk szövetkezei téren, így ez intézmény áldásaiban is részesítettük őket. Recsenyén 4, Szentpéteren 2, Városfalván 3, Jánosfalván 1 előadást tartottunk.

Az előadások közvetlen hatásáról — úgy gondoljuk — nincs miért részletesen írjunk. A szemléltetve való tanításnak csodálatos eredményeit mindenütt elismerik. Legfennebb csak azt mondhatjuk, hogy ez sokkal fokozottabb mértékben áll a falusi népnél elérni akaró eredm. nyre. A mult iskoláztatásában levő hiányok pótlásánál, megbecsülhetetlen eszköz.

Ezért legyen szabad, az arra illetékes körök figyelmét tisztelettel felhívni, hogy az egy órás emelkedő előadások helyett, vezettessék ez be. A hol a szövetkezetek vagy a szomszédos községek gazdaköreinek helyzete megengedi, igyekezzenek „vetítő-gépet“ beszerezni!

Homoród-zentpál, 1914. márc. hó

Ürmösi József
lelkész,

Pálffy Ákos
áll. tanító.

HIREK.

Vármegyei dalosverseny.

Április 14-én, húsvét harmadnapján igen jelentős kulturmozgalom színhelye lesz Székelyudvarhely város.

A vármegye községeiben levő dalosegyesületek e napon tartják meg a „Székelyudvarhelyi Székely Dal-egylet“ által kezdeményezett vármegyei dalosversenyt.

Eddig 8 községből jelentkezett összesen mintegy 240 dalos, kik három közös, kar énekletével, s ezenkívül dalárdáinkint külön-külön versenydarabokkal is szerepelni fognak.

Mindenesetre a faluk szellemi művelődésének igen jelentős bemutatója lesz ez a verseny, mely méltán tarthat számot a legszélesebb körű érdeklődésre.

A versenyt rendező Székelyudvarhelyi Székely Dalegylet az előkészületek minden részletét már kido!gozta s legközelebb ki fogja bocsátani az egész megye területére szölo!an a verseny teljes sorrendjét.

A verseny védnökei a vármegye vezető férfiai lesznek, míg a verseny bírói bizottságának elnökéül az Országos Dalos Szövetség fog megbízottat kiküldeni, valószínűleg Dr. Kacsóh Pongrác székesfővárosi zenekartatási felügyelőt.

A versenyre díjakat úgy az Országos Dalos Szövetség, mint az E. M. K. E. küldeni fog s bizonyára e díjak is a faluk további szellemi vetélkedésének nagy fellendítői lesznek.

Itt említjük meg, hogy a dalosversenyt megelőzően, április 5-én a Székelyudvarhelyi Székely Dalegylet pártoló tagjai részére nagyobb szabású házi estélyt is fog adni. A házi estélyen több tréfás szám mellett, sok jeles műdal is bemutatóra kerül.

Újra szervezett tűzoltóság.

(Saj. tud.) A székelyudvarhelyi önkéntes tűzoltóegyesület e hó 22-én tartott évi rendes közgyűlése alkalmával, egészen újra szerveződött. A közgyűlés az alapszabály-módosításokat elfogadta és azután a tisztviselői kar leköszönt. Majd Solymossy Lajos korelnökségével Dr. Borosnyay Pál székelyudvarhelyi ügyvédet egyhangulag, nagy lelkesedéssel, az egyet főparancsnokának választotta.

Dr. Borosnyay megköszönve a bizalmat, az elnöki széklet elfoglalta és a közgyűlést továbbvezetve, az új tisztikar a következőleg alakult meg:

Csillag József alparancsnok és gvakorlómester, Hartmann János titkár, Kádebo József szolgálattevő 1-ő segédtsz, Dr. Herczeg Lajos II-od segédtsz, Dézsy Balázs pénztárnok, Szabó József szertárnok, ifj. Bortók István szivattyumester, Dr. Daróczy Endre jogácsos, Dr. Imreh Domokos, Dr. Kassay Albert orvosok, Lendvay Imre mérnök, Lakatos Tivadar, Sprencz Rezső, Szabó József mászóosztály parancsnokok, Szabó György mészáros Rösler Károly, Kovács Lázár szivattyus osztály parancsnokok, Dr. Ferenczy Béla, Biró István vendéglős rendfőntartó-osztály parancsnokok, Szorger Ferenc, Solymossy Lajos vízszállító oszt. parancsnokok lettek, mindannyian egyhangulag történt választással. Dr. Sebesi János alispánt és Dr. Valentsik Ferenc orsz. képviselőt pedig tiszteletbeli főparancsnoknak választották közfelkiáltással.

Végül elhatározták, hogy a gyakorlatokat mindig vasárnap reggel 5-től 7 óráig fogják megtartani.

Az eredményes gyűlést este társasvacsora követte.

— A székely nép — írja Portik Andor testvérünk — igen sok szellemi harcost ad a hazának, de — fájdalom — e szellemi harcosok legkiválóbbjai — hirtől és dicsőségtől csábítva — sohasem térnek vissza a szülőhazába; egyéni boldogulásukat nem fűzik székely hazájuk, népük boldogulásához, pedig immár eljött az az idő (s itt inkább a fiatal nemzedékhez szölok), amikor ők is megelégedve kisebb hírrel, de annál magasztosabb, annál felemelőbb dicsőséggel, vissza kell térjenek harcoló székely véreik sorai elé, hogy egyesülve a testvérségben, egymás megértésével küzködjének a nemzet boldogságáért, eljövendő nagyságáért. Székely nemzet fiai! Eljött már az idő, mikor minden székely egyéni életét kell odaláncolja nemzete életéhez, mikor minden székely egyéni becsületét kell kösse a haza becsületéhez!... Igen, igen: „Mindnyájan egyért és egy mindnyájáért“ küzdeni, — mondjuk mi — most mindenbecsületes érzésű székelynek szent kötelessége! Aki nem mozdul, az ellenségeink malmára hajtja a vizet — bűnös tétlenségével! Fel tehát székely! Talpra, amíg nem késő!

— **Új törvénykezési épületet** és törvényszéki fogházat kapnak a Székelyföldön Marosvásárhely, Székelyudvarhely és Torda. Az épületek költségei az 1914—1915. évi állami költségvetésben már benne vannak.

— **Ipartestület Székelyudvarhelyi.** A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara legközelebbi ülésében elhatározta, hogy kerületében az Ipartestületek megalakítását kezdeményezi s az alakulás körüli teendőkben közreműködik. 1498—914. sz. alatt felkérte Székelyudvarhely város iparhatóságát, hogy az iparosok összességét folyó évi április 22-én este 7 órára hívja értekezletre. Az ipartestület célját, szervezetét és alakításának módjait a kamara részéről László Gyula másodtitkár fogja az értekezleten ismertetni. Hisszük és reméljük, hogy Ugron János főispán, az iparfejlesztő-bizottság elnöke s mindenki, aki a kisiparos közönség tiszta szándéku jóakarója, részt fog venni az értekezleten és hathatósan elősegíti e nagyfontosságú kérdés mielőbbi megoldását.

— **Torda város** az érdemeket elismeri. Ezt igazolja a városi tanácsnak azon figyelmessége is, melyet az elmúlt vasárnap Medgyesy Lajos önkéntes tűzoltótestületi pénztáros és Istándi István őrparancsnok 40 éves szolgálata alkalmából tanusított. A két derék, érdemes tűzoltót az egyet jubileumi éremmel tüntette ki. A városi tanács pedig üdvözlő iratot intézett az ünnepeltékhez, kiknek azt a város képviselőiben: Boross Elek főjegyző, az „Aranyos-vidék” szerkesztője adta át. Így serkenti és buzdítja polgárait a valóban hívatása magasztalan álló vezetőség.

— **Székelyöldi üzletvezetőség.** Budapesti hírek szerint — a kereskedelemügyi miniszteriumban már készen van a terv, amely szerint Nagyvárad üzletvezetőséget kap s ez év novemberében meg is nyílik. Ennek folytán a további reform az lesz, hogy Kolozsvárról az üzt. tvezetőséget áthelyezik Marosvásárhelyre s a predeal—budapesti forgalom egy részét áttérlik a székely körvasútra. Mihelyt ez utóbbi intézkedés megtörténik, az üzletvezetőségnek Marosvásárhely lesz a természetes központja.

— **Minta-gazda alispán.** Dr. Horváth Miklós Torda-aranyos vármegye alispánja nemcsak kiváló tisztviselő, hanem — mint a tények igazolják — elsőrendű gazda is. Az e hó elején Budapesten tartott első országos kukoricakiállításon, melyet József főherceg is megtekintett, Dr. Horváth alispán harasztosi gazdasága ezüst érmet nyert. E fényes kitüntetéshez úgy a tulajdonosnak, mint Elekes Árpád székely testvérünknek, a gazdaság nagy tudású intézőjének, mi is őszintén gratulálunk. A harasztosi gazdaság hírnevét szerzett Torda-aranyos vármegyének és fényesen beigazolta a sok ezer alföldi intelligens, képzett gazda előtt, hogy Erdély mezőgazdasága még sincs oly annyira hátra, mint azt némelyek hiszik.

— **Egy báznai falkocával** jutalmazta, illetve tüntette ki a földmívelésügyi miniszter Bornemisza Gyula tordai rendőrfőkapitányt, aki gazdasági tudósítói érdemes szolgálataival nyerte meg a miniszteri elismerést.

— **Az ipartestület** megalakítása ügyében ma délután Marosvásárhelyt a tanácsház nagytermében, a székely földi kamara iparos gyűlést tart. Előadók: László István, a gyergyószentmiklósi ipar estület elnöke, Vida Károly és Bálint János kamarai tagok, valamint Dr. Varga Lajos rendőrfőkapitány.

20-adik évfolyam. 20-adik évfolyam

SZÉKELYORSZÁG

(„Székely-Udvarhely”)

Csik-, Háromszék-, Maros-Torda-, Torda-aranyos- és Udvarhely-vármegyék pártoktól független, székely érdekű újsága a székelység előharcosa. Szerkeszti s kiadja BETEGH PÁL laptulajdonos. Előfizetési ára egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.

E nap

Szerda,
április hó

1

Hugó pk.

az új évnegyed kezdete. Ha előfizetése lejárt, sieszen azt megújítani, hogy a „Székelyország” b. címére ezutánis pontosan érkezzenek testvéri törekvés alapján, a nemzetfontartó elem boldogulásának forrásait feltárni, felszínen tartani a mult, jelen és jövő tárgyilagossá, politikától mentes, szigorúan igazságos, szeretetteljes latolgatásával. — Aki igaz székely, aki magyar, részt kell vegyen e nemzetet védő nagy munkából!

Mutatószámot bárhova küld a „Székelyország” kiadóhivatá a Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz.

— **Jubiláló zárda.** A nagy-szebeni szent Ferenc-rendi nővérek zárdája ez évi május 3-án ünnepeli főnállásának ötven éves jubileumát. A Székelyföldön sokan vannak, akik ez intézetben, annak polgári leányiskolájában vagy tanítónő képzőjében nyerték kiképzésüket. Dr. Bilinszky Lajos, az intézet igazgatója körlevélben hívja most a volt tanítványokat a jubileumi ünnepségekre.

— **A madéfalvi székely emlék** kijavítása, mintegy 600 koronába kerül, amelyet a község községi zászából kénytelen fedezni. Adományokat e hazafias célra elfogad és nyilvánosan nyugtáz Biró Ferenc madéfalvi plebános. Csikszeredában Mátrai Ferenc Béla kir. s-tanfelügyelő a gyűlést már megkezdte. Gyűjtőívén Lengyel Róbert kir. tanfelügyelő, Márton Bálint, Bálint Alajos, Kovács Jenő, Miklós Sándor, Domokos Sándor, Dr. Gaál Endre vármegyei II. főjegyző, Dr. Györgypál Domokos vm. tiszt. főügyész, Biró Béla, Fejér György, Révész Gyula, Fülöp Alajos, Rigó István és Mátrai F. Béla adták összesen 15 K-t.

— **A Közszállítási Szabályrendelet,** mely az ipar és kereskedelem tisztességes versenyét lenne hivatva biztosítani, több helyen csak írott malaszt. Sándor János belügyi miniszter egyik város irógépvásárlását — noha azt a törvényhatóság is jóváhagyta — most megsemmisítette és a nemes tanácsot a Szabályrendelet szigorú betartására alaposan kioktatta. Ilyen és ehhez hasonló oktatások még sok helyen elférnének a tisztesség és panamamentesség érdekében. Mert nagy baj az, hogy a közterheket minden iparos és kereskedő egyenlően hordozza, de a munkaalakkal még egyik-másikat valóságos agyontámogatják, addig a többi családostól éhen is halhat.

— **A korhelyek** megrendszabályozása is elérkezett. Nem úgy lesz már, mint volt régen. Vége szakad a tükrök, poharak s megymások tördelésének. A közigazgatási bíróság ugyanis kimondotta, hogy poharakat tördelni a kávéházakban és vendéglőkben nem szabad még akkor sem, ha ezzel mások testi épségét nem veszélyeztetik. Amennyiben pedig mégis előfordulna, a rendőri büntető bíróság azt kihágásnak minősíti és a mulatókat büntetéssel sújta.

— **Az ásványvízforgalmi r. t.** mult évi mérlege félmilliónál több veszteséget mutat. A társaság, mely a székelyföldi ásványvizek nagyrésztet meszerezte és az árakat tetemesen emelte, fel fog számolni. Nagy reményeket fűztek annak idején a 320,000 K alaptőkével alakult társaság külföldi forgalmat emelő akciójához. A remények most szétfoszlottak s a székelyföldi ásványvizek ismét a tulajdonosok agilitásától várják a jól megérdemelt forgalomemelkedést s legalább a helyi fogyasztásnál az árak leszállítását.

— **Napi ápolási díjak.** A székelyföldi lakosságot közelebről érdeklő áll. gyógyintézetek és más kórházak folyó évi ápolási díjairól kiutalás jelent meg. E szerint a marosvásárhelyi áll. kórházban 2 K, a brassói szemkórházban I. o. 8 K, közös oszt. 3 K 34 f, a nagy-szebeni áll. elmegyógyintézetben I. o. 8 K, II. o. 4 K, III. o. 1 K 60 f, a csikszeredai vármegyei kórházban 1 K 84 f, a segessváriban 2 K 32 f, a sepsiszentgyörgyben 1 K 94 f, a székelyudvarhelyben 1 K 86 f, a tordaiban 2 K, a gyergyószentmiklósi nyilvános jellegű kórházban 1 K 74 f, a kézdivásárhelyben 1 K 84 f napi ápolási díj fizetendő.

— **Róka város** gunynéven szerepel Székelyudvarhelyt a Kossuth-utca alsó részén keletkezett új városrész, melynek lakói végső elkésredéssel panaszkodnak azért, hogy a városi tanács sehogyszem akarja ott az utakat, a járdát és közvilágítást rendbe hozni. A panaszos sorokat ezuttal — térszüke miatt — nem közölhetjük, de a magunk részéről is kérjük a tanácsot, segítsen sürgősen az ott levő, csakugyan türelmetlen állapotokon. Hiszen már 11

éve folynak a tárgyalások, négyszer is felmérték a járdát, de tetteket az ott lakók nem tapasztaltak. A városnak fejlődnie kell; ezt megakasztani azzal, hogy „a következményekkel számolniok kellett volna” — nem lehet.

— **Székely gyémánttalanság** lehet csak az az állapot, mely Székelyudvarhelyt tapasztalható. Megmondjuk az okát. Segesvár az orunk elől viszi el a katonaságot, mely minden város iparának kereskedelmének és mezőgazdaságának legjobb előmozdítója. Hír szerint — a honvédelmi miniszter leírt Nagy-küküllővármegyéhez és a hadügyminiszterrel egyetértve, elfogadja Segesvárnak azt az ajánlatát, hogy egy ezredtörzs, két zászlóalj és egy gépfegyverosztály elhelyezésére szükséges férőhelyet rendelkezésre bocsát. A Brassói Lapok értesülése az, hogy Segesvárt a székelyudvarhelyi 82. gyalogezred két zászlóalját, ezredtörzsét és egy gépfegyverosztályát helyezik el, mivel a székelyudvarhelyi laktanya szűk volta miatt állomásozik jelenleg is az ezred törzse és három zászlóalja Bécsben. Kell-e ehhez kommentár? Reméljük, hogy a város közönsége, melynek — úgy szólva — paragon állanak a katonai laktanya körül levő telkei, a 12 ik órában talpra áll és minden erejét összeszedve, azonnal felajánlja az ezred elhelyezésére alkalmas laktanyát s nem engedi szabadon a székely anyaváros községének csődbe jutását.

— **Egy 48-as székely honvéd.** Könyv József őrmester, aki 95 éves és Bereckben tartózkodik kérést íratott a Honvéd-menház igazgatójához. Kérését így fejezi be: „Nem kérek pénzt, mert már nem tudok banni vele. Csak az a kérés, ajándékozzanak meg a Menház ruhárából egy ilyen (csatol a kéréshez a menház lakóiról felvett képet) egyenruhával. Hadd öltsöm fel egyszer-egyszer hátralevő napjaim alatt s majd abba öltöztetve temessenek el imádott hazám szent földjébe.” Hisszük, hogy a menház igazgatója teljesíti majd az agg vitéz megható kérését.

— **A községi jegyző szociális hivatása** címmel Dr. Koncz János dicsőszentmártoni városi főjegyző, előbb székelyderzsi körjegyző, igen értékes könyvet írt és adott ki, a melyet a községi és körjegyzők országos egyesülete 1000 koronás pályadíjjal tüntetett ki s a belügyminiszter valamennyi vármegye alispánjának, ezek útján pedig a községi és körjegyzők figyelmébe melegen ajánlott. A mű a szerzőnél 3 koronáért rendelhető meg Dicsőszentmártonban. Bolti ára 4 K.

— **Erdélyrészi orsz. kirakó vásárok** április 1-én Felsőbajom, Márkod, Soósmező, Vízakna; 2-án Alsócsernáton, Marosvásárhely; 4-én Blázsfalva, Etéd, Gyergyószentmiklós, Oláhlaposbánya, Vajdahunyad; 5-én Baromlaka; 6-án Alsóviszt, Bethlen, Csikszentgyörgy, Hidalmás, Ké-

kes, Köhalom, Küiküllővár, Kürpöd, Oláhlápos; 7-én Bánf hunyad, Gyulafehérvár, Marosillye, 8-án Boica, Erzsébetváros, Kerelöszentpál, Óralja-boldogfalva; 9-én Drág.

— Vakgyermemek felvétele.

A vakok kolozsvári áll. s. orsz. intézetében a jövő 1914—15 tanvére 15-16 hely üresedik meg. Felvétetnek vallásra, nemzetiségre és nemre való tekintet nélkül oly 8—14 éves vak fiú és leánygyermek, akik a vak-ságon kívül más testi vagy szellemi fogyatkozásban nem szenvednek. Ingyenes vagy alapítványi helyet oly szegény szülők gyermekei nyerhetnek el, kik szegénységüket bizonyítvánnyal igazolni tudják. A kérvények május hó végéig a „Vakok kolozsvári áll. s. orsz. intézete igazgatóság”-hoz (Zápolya u. 17.) nyújthatók be. Kérésre a szükséges nyomtatványlapokat díjtalanul küldi s bővebb felvilágosítással bárkinek készségesen szolgál az intézet igazgatósága.

— **A barátos-zágon-jáharosi iparvasut** kisajátítási eljárását e hó 24-én Papolcz község házában tartották meg. A gőzüzemű vasutat Diósi Ignác fia Lajos nagyváradi fakereskedő cég építteti.

— **Tanító-nővendékek felvétele.** A székelyföldi állami elemi népiskolai tanítóképző-intézet első osztályába 40 oly éptestű, épszervezetű, egészséges ifjút vesz fel Székelykeresztúron, akik 14-ik életévüket betöltötték, de 8 évesnél nem idősebbek és a gimnázium vagy reáliskola, avagy polgári iskola legalább 4 alsó osztályát, vagy a felső népiskolát jó sikerrel elvégezték, vagy a jelen év június hó végéig elvégzik. Több teljesen ingyenes és féldíjas ellátás, továbbá évi 150 K ösztöndíj-kedvezmény és teljes díj-fizetéses hely van rendszeresítve. A felvételért sajátkezűleg írt és 1 koronás bélyeggel ellátott folyamodások a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez címezve, ez évi május 31-éig **Ujvári Mihály** áll. tanítóképző-intézeti igazgatóhoz Székelykeresztúrra küldendők be, a kitől bővebb tájékozódás is nyerhető.

— **Az ezredébes emlékfakat** — Gyergyószentmiklóson kivágták. Nem csoda. Gazdátlanul sárgultak és pusztultak a hétvezér fái. Jellmező és egyuttal igen szomorú állapot...

— **A községi és körorvosok** — ez évi májús 1-étől kezdődőleg hivatalos pecsétet kapnak. Az alispánokhoz nem rég érkezett le a belügy-miniszter körrendelete.

— **Elhalt orvos.** Dr. **Burnáz Imre** orvos életének 36-ik, házasságának 10-ik évében, a halotti szentségek többszöri ájtatos felvétele után, e hó 27-én elhalt. Székelyudvarhelyi Temetése ma d. u. fél négy óra körül lesz. Halálát felesége szül. Szalay Aranka s gyermekei: Imre és Magduska, valamint széleskörű rokonság gyászolja.

— **Az idei fősorozást** április 22-től június 20-ikáig fogják megtartani.

— **A Rokkant- és nyugdíj egylet** székelyudvarhelyi 138-ik fiókja évi rendes közgyűlését folyó évi április 5-én délután 3 órakor a polgári olvasóköri kistermében fogja megtartani, amelyre az egylet tagjait tisztelettel meghívja az elnökség.

Székely fiuk

ipari és kereskedői pályákra való inasokul felvétele a következő sorrendben történik.

Csikmegyében. Április 1-én Gyergyószentmiklóson a főszolgabírósnál. 2-án Csikszerezében a vármegyeháznál. 3-án Csikszentmártonban a főszolgabírósnál.

Háromszékmegyében. Április 4-én Sepsiszentgyörgyön a vármegyeháznál. 5-én Kovásznán a főszolgabírósnál. 6-án Kézdivásárhelyen a főszolgabírósnál. 7-én Hosszúfaluban a főszolgabírósnál (Brasó megye.) 8-án Barótban a község-háznál.

Marostordamegyében. Április 16-án Marosvásárhelyen a vármegyeháznál. 18-án Nyárádszeredében a főszolgabírósnál. 19-én Szászrégenben az alsó régi járási főszolgabírósnál.

Torda-aranyosmegyében. Április 24-én Felvincen a főszolgabírósnál. 25-én Tordán a vármegyeháznál.

Udvarhelymegyében. 9-én Oklándon a főszolgabírósnál. 20-án Parajdon a főszolgabírósnál. 22-én Székelyudvarhelyen a vármegyeháznál. 23-án Székelykeresztúron a főszolgabírósnál.

6. Kisküküllőmegyében. Április 21-én Dicsőszentmártonban a vármegyeháznál.

Tudnivalók. A sorozás minde-
nyütt reggel 9 órakor veszi kezdetét.

Inasoknak legalább 4 elemi osztályt végzett és 13. életévet betöltött egészséges fiuk vétetnek fel. A fiuk ne kérjék tömegesen a géplakatos iparra elhelyezésüket. Ez a pálya túl van zsúfolva s már nem biztosítja a nyugalmas jövőt. Géplakatosok teljes ellátásra nem fogadnak inasokat. A szülők bízzák a pályaválasztást a bizottságra, mert a sorozóbizottság legjobban tudja, hogy az illető gyerek fizikai és értelmi fejlettségének melyik mesterség felel meg. Az elhelyezés ingyenes. Módosabb szülők, ha vállalják gyermekeik ruházását, jobb eredményt érnek el. Egészen szegény fiuk az illető mestertől ruhát is kapnak. Kereskedő inasoknak a jobban iskolázott fiuk vétetnek fel.

Ipari szakiskolai tanulónak legalább két polgári, vagy középiskolai vagy hat elemi osztályjórészt eredmény-

nyel végzett fiuk vétetnek föl. Ezek július végéig küldjék be folyamodványukat az illető szakiskola igazgatóságának.

Felső ipariskolába olyan fiuk pályázhatnak, akik négy polgári, vagy középiskolai osztályt végeztek s azonkívül a választott mesterségben egy évig gyakorlatilag foglalkoztak.

A Kamara az érdeklődőknek ezekben a dolgokban esetről-esetre felvilágosítást ad.

A fiuk a sorozásra vigyék el és mutassák be iskolai bizonyítványukat.

A fiuk sorozását a kamara képviselőihez ezuttal is **László Gyula** másodtitkár eszközli.

NÉPMŰVELÉS.

Egy székely iskola ünnepe.

*Tisztelendő Elnök — Igazgatónk!
Kedves Vendégek! Szeretett
Tanítványaim!*

Egy minden évben megünnepelt napra viradtunk. Ujra itt van a „Szabadság, Egyenlőség, Testvériség” szent napja. Felvirradt a hajnal, mosolygott a nap; hisz az ember soha sem boldogabb, mintha szívében él az a tudat, hogy ő független, szabad.

Nézd a kalitkából kiszabadult madárkát: bár arany a kalitka, gyémánt a vályuja, ezüst az ajtója, meg van bőven a tápláléka, mégis érzi, hogy rab. S aztán ha megnyílik a kis börtön ajtója usdi, elrepül, elszalad! Ilyen az ember is! —

A mai nap nem jelent kevesebbet, mint 66-ik hajnalát annak a szent napnak, melyben egy nemzet kivívta ös jogát. Egy ország börtönajtója nyílt meg, s egy egész nemzet, mely rabigába, nyögött lerázta kezéről a békét és örömkönnyekben fürdött... mert nem rab, mert szabad!

E szép ország, ez a mi hazánk, melyet a Kárpátok oly büszkén ölelnek át s melynek délnyugati részét magyar tenger mossa, olyan Európa térképén, mint a bokréta füző virágnak legszebbik szála.

E szép országnak minden talpalatnyi helyét magyar vér öntözte. Árpád nekünk karddal megszerezte, Szent István kereszténnyé tette s a nemzet 250 éves munkáját, mit a tatárok tönkre tettek, IV. Béla újra alapította. Ez a mi hazánk!

Nem a mágások, nem a főurak szereztek nekünk s viszont nem is a munkálkodó nép, hanem e kettő együtt. Édes mindnyájunké e sok megpróbáltatással megküzdött, de még mindig dicső multtal ékesített magyar haza!

Itt mindnyájan egyenlők vagyunk! Természetes, hogy a munkakör más irányu, azonban tehetsége szerint mindenkinek ki kell vennie a munkából a részét... Mert jöhet újra, virradhat reánk hajnal, mikor nem biborba uszik a hajnal, hanem sötét felhők között bujkál hazánk felett a nap, gyászba borul a hitves, sir az anya katonája fia után, pár-

tában maradnak a lányok, keserű könyveket csal az árvaság a gyermekek szemében s kik élve maradnak, majd újra rabok lesznek... Nem lesz mienk e föld, mit édes elődeink megszereztek s megőriztek nekünk. Becsületes munka a legbiztosabb eszköz hazánk felvirágoztatására. Ki-ki hová rendeltetett, hivatását töltse be. Ha nem, akkor inkább ásót a kézbe, mindenki assa önkezelével meg a közös sirt s hantolja el magát, hisz úgy is idegenek kezébe, örökös rabságba jutna a hon minden gyermeke.

Oh dicső 1848 március 15! Akik akkor éltetek, mily boldogok voltatok! Kivívtátok egy nemzet szent jogát. Becsülni tudtátok e szót, hogy: „Szabadság!” Én kérdelem, hol a szellem, mely titeket akkor áthatott? Én, Nemzetem Nagyja! Oh Ti szent Vértanúk! Kik megtudtatok halni — nem a magatok, hanem — egy nemzet szabadságáért. Kossuth, Széchenyi, Petőfi száljatók ki szent poraitokból s tanítsátok meg e meghunyászkodó népet, hogy hogyan kell szeretni e hazát!

Nem csak a harcban, de a békében is meg lehet ám mutatni, hogy szeretjük édes hazánkat. Hisz ez tejjel mézzel folyó Kánaán! Ennek kincse megmérhetetlen. Termékeny rónaságait arany kalász ékesíti. A hegyek belseje temérdek kőszemet, vasat, aranyat, ezüstöt, só, márványt, mészkövet rejtenek magukban. A vizek halban bővelkednek. Erdőségeit a jó legelők önként kínálják fel dús értékesíthető kincseiket...

Mért vagytok hát oly mostohák, oly idegenek, e meleg tűzhelyhez?? Mért kell itt hagynotok gazdátlanul, hogy buza helyett gyom lepje be a határt? Fölcsereleitek idegen országgal!? Hiszen itt ur vagy, ott pedig csak szolga. Rád ott nincs szükség.

Igen, ott szükség van a munkaerőre. Ha ifju, erős vagy, dolgozni bírsz, méhetsz; de ha apad munkaerő, maradj csak honn.... maradj csak magadnak.

Vagy, ha ügyes székely lány vagy, pozsgás arcu, eleven, beméssz, megfogadnak. Egy pár év múlva? — Ki vagy cserélve. Hajad bodros, a cipőd gombos, a kabátod sárga gombos, selyem a bluzod s helyébe: fonnyadt virág vagy, melyet a bokréta korból kidobhatnak. S ha oda bejutottál, adj hálát Istennek, ha ezt a végzetet kikerülted.

Igy fájul el a székely vér! Így satnyul el az igaz magyar faj... Ez nagy közöny bennetek, én székely testvéreim, édes-jó népcem!

Idegenkedtek az iskolától. Nem ragaszkodtok tanítóitokhoz. — Nem érintkeztek velük. Nem kérték tanácsot. Nem tetszik az iskola. Pedig e népnél fogékonyabb észre, tehetségre, szorgalomra, ha meg van a munkaköre, vajmi kevés nép akad.

(Vége köv.)

(Lemhény) **Péterffy Megyasay Anna**

Nyomtatja és kiadja BETEGH PÁL
könyvnyomtató Int. Székelyudvarhely.

FAISZKOLÁK ÉS SZŐLŐLVÁNTYELEPEK
NAGYENYED.

ROZSA

GYÖNYÖRŰ
20.000 dbt.

MAGASÍTÓRSEKET
LEGJUTÁNYOSABBAN
SZÁLLITANAK

FISCHER ÉS TÁRSAI

Eladó föld.

Tíz hold egy tagban, jó minőségű szántó és kaszáló Székelyudvarhely város határán eladó. Bővebb felvilágosítás e lap kiadóhivatalában nyerhető.

2-3

Unitárius Konfirmációi Em-lékkönyv képekkel. Irta:

Demeter Dénes pap. Kapható a Székelyország kiadóhivatalában Székelyudvarhelyt.

BUTOR.

Aki jó és tartós butort akar vásárolni, az forduljon hozzám BALÁZS KÁRÓLY butorkereskedőhöz, hol raktáron vannak remek kivitelű körök, cseresznye, tölgy, szil és diófa háló szobák és ebédlőberendezések vas- és rézbutorok, márvány mosdók és felszerelések. Saját műhelyemben készül

nek a legfinomabb modern berendezések izléses és tartós kárpitos áruk, szalon és angol bőrgarnitúrák és esztergályos áruk. Minden munka jótállás és szigorú felügyelet mellett készül! A helybeli ipar érdekében szíves pártfogást kér:

Balázs Károly

asztalos, esztergályos, kárpitos és butorkereskedő.

NEMESEK

UDVARHELYVÁRMEGYE NEMES CSALÁDJAI.

Szerkesztette: Pálmay József családtörténetíró Marosvásárhely. Magyarország Cimeres Könyvének ügyvezető szerkesztője. Ára tűzve 16 K. Kapható Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, családi címerekkel dúsán illusztrált mű, igen becses családtörténeti adatokat foglal magában.

BUDAPESTI BAZÁR

A VILÁG LEGNAGYOBB DÍVAT UJSÁGJAIT
PÖTÖLJA A MAGYAR

BUDAPESTI BAZÁR

arany- ezüstérmekkel és díszoklevelekkel többszörösen kitüntetett
MODERN NŐI KÉZIMUNKA ÉS DÍVATLAP
ALAPÍTOTTA 1859-ben Király János szerkesztő

NEGYEDÉVRE

KOR. 2 50

Megjelenik minden hó 3-án és 18-án
Eredeti párisi, londoni és newyorki toilették-Gyermekdívát-Nagy szabásúvek-Kivágot papírszabások ingyen-Egyéni szabások-Kézimunkák-Illusztrált bő szépirodalmi rész-Kozmetika-Kérdés-válaszok-Regények-Gyermek meseujság.

Minden utalvány és levél következőkép címezendő:

BUDAPESTI BAZÁR KIADÓHIVATALÁNAK

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 22 - BUDAPESTI-BAZÁR-HÁZ
Az előfizetés egyszerű levélbe tett bélyegeken is beküldhető.

Székely művek.

1. A csiki székely krónikáról.

Két hasonmásal és alaprajzzal; ára 1 K 20 fillér.

2. VERGÖDÉS.

(A székely fiu-leány törvény és Dr Karácsony János); ára 30 fillér.

3. A Cs. Jósacsalád története.

Képekkel, hasonmásokkal és leszármazási táblákkal; ára 20 K. (Ez a munka kézirat gyanánt szolgál, könyvpiacra nem kerül. Mivel azonban számos székely családról tartalmaz adatokat, az érdekelt családok érdeklődő tagjai részére néhány példányt rendelkezésre bocsát a szerző.)

4. Felelet. Dr Szádeczky Lajos egyetemi tanár urnak „Még egy c. székely krónikáról” c. alk. székf. felolv.; ára 1 K

5. Adalékok a székelyek régi történetéhez,

— ára 1 K 60 f. —

A felsorolt műveket írta:

— JÓSA JÁNOS —

áll. főgimn. tanár Szamosújvárt, hol azok beszerezhetők.

Vasárnapi Könyv

Kiadja az
Országos
Közművelődési
Tanács

Minden héten egy füzet jelenik meg.

A Vasárnapi Könyv tartalma:
képek és életrajzok a munka, a tudás a történet kíváncsi egyéniségeiről.

Utáirás, földrajz, történet.
Ipar, technika- és természet-
tudomány.

Fizikai és vegyszeti ismeretek. Az ipari találmányok és újítások magyarázata. A modern technika vívmányai. Tájékoztatás a fejlődő gazdasági élet új eszközeiről.

Hasznos tudnivalók.

Az egészség megőzéséről, az élelmiszerekről. Népszerű törvényt magyarázatok.

Egy példányt félévre 1 K 50 fillérért minden szombaton bérmentve küld az

Országos Közművelődési Tanács
Budapest, IV., Ferenciek tere 3.

Üzletmegnyitási jelentés.

Van szerencsénk a n. é. közönséget czuton is értesíteni, hogy 1914. évi március 1-én

Székelyudvarhelyt,
Kossuth-utca 2-ik szám alatt a
o Flórián Bogdán házában o

ÜZLETHELYISÉGET

nyitottunk. o o o o Ez alkalommal kérjük, hogy

Eredeti Singer varrógépekben

tűkben, o'ajban, fonalakban és selyemben mutatkozó szükségletének fedezése végett hozzánk fordulni sziveskedjék. Kiváló tisztelettel:

Singer Co. varrógép rész. társ.

Székelyudvarhely

Imakönyvek

igen nagy választékban olcsó árak mellett, kaphatok

róm kath. és ref. hívők számára a „Székelyország” kiadóhivatalában

Jugyon

ADUNK HASZNÁLATRA

MŰVÉSZI KIVITELŰ TŰZ ÉS BETÖRÉSMENTES, ÚJ PÁNCÉL

TAKARÉKPERSELYT BÁRKINEK.

Trijón

PESTMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR

BUDAPEST, IV. KÖTŐ-UTCA 8.

Betegh Pál

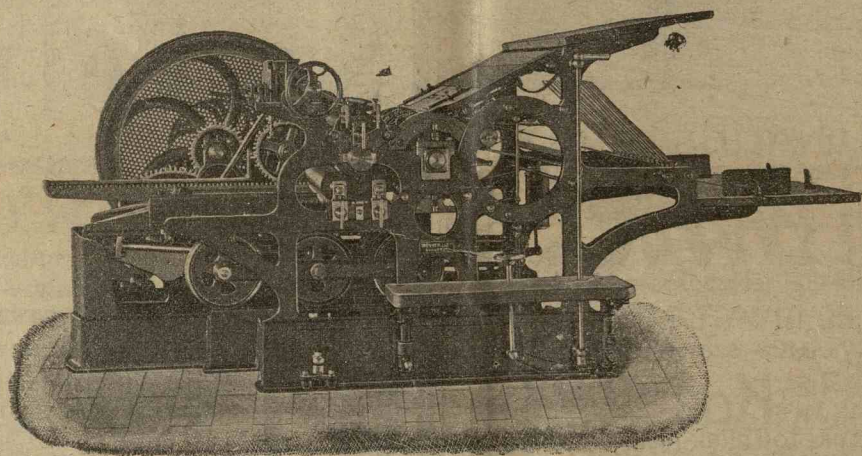
pillamos erőre berendezett,
modern betűkkel, diszítések-
kel és különböző gépekkel

==== dúsan felszerelt ====

könyvnyomtató és könyv-
kötő intézete,

könyv- és újságkiadó vállalata

Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 31. sz.

Készít mindenféle könyvnyomdai
munkát a legegyszerűbbtől a leg-
diszesebb kivitelig minimális ár-
==== számítással. ====

Községi, körjegyzői, egyházi, tanügyi,
ügyvédi, v. grektársai és magánügyi
kész nyomtatványok székelyföldi leg-
nagyobb raktára.

Vidéki megkeresésre azon-
nal válaszol. Költségjegy-
zékkel díjtalanul szolgál.

Telefon 15. sz.

Telefon 15. sz.